

brug kunde være stillet under lige saa gunstige Vilkaar som den Del, Landbrugsministeren nævnedes, der nu for Tiden staar bedre, end det nogen Sinde før i Fortiden og i vor Tid har staaet. Der er derfor ingen Tvivl om, at hvis vi kunde komme over til at faa vort Landbrug drevet efter det System, jeg vil kalde det lille Gaardsystem, vilde overordentlig meget være vundet. Dette gaar imidlertid ikke saa let og saa rask, og det forlanger jeg heller ikke, og det er heller ikke praktisk. Jeg indrømmer, at det er den Slags Ting, som maa ske gradvis, med en vis Forsigtighed og ret lempeligt. Men naar man er sikker paa, at det er en god og en rigtig Opgave, er det paa den anden Side ogsaa min Mening, at saa maa man ikke lade Lejligheden slippe sig af Haanden, hvor der byder sig en gunstig Lejlighed til at fremme dette Formaal under rimelige og gode Vilkaar. Og det er det, jeg synes, her foreligger i saa stor og saa udpræget en Grad, at det burde optages med noget mere Kraft og noget mere Energi, end jeg tror, denne Sag endnu har vundet efter alt, hvad der foreligger, baade her i Tinget og ogsaa, efter hvad man erfarer, uden for. Og det saa meget mere, som den Driftsform, hvorunder denne Gaard nu drives, er den slettest mulige. Staten har maattet overtage den, og at det økonomisk skulde være heldigt, at Staten ejer og driver betydelige Landejendomme, det tror jeg ikke paa. Jeg tror, det er uheldigt og ugunstigt, at man overhovedet maa have disse Landejendomme, hvor Staten maa være Landmand, og jeg tror, det er allermest uheldigt, naar dertil kommer, at Staten maa drive en saadan Ejendom ved en Bestyrer. En Bestyrer kan være saa dygtig, han være vil — og jeg tror, det er en meget dygtig Mand, den ærede Kultusminister har siddende paa den Gaard dernede — saa kan det dog aldrig blive heldige Driftsvilkaar. Jeg tror derfor, at baade Ejendommens hele Natur, Omfang, Betingelser, Driftsform og Driftsmaade ere saa ugunstige, som Landbrug her i Landet kunne tænkes at være. Og naar der saa er en gunstig Lejlighed til at gaa over til lige det modsatte, den heldigste Driftsordning, som tænkes kan, saa synes jeg, vi her i Tinget skyldte det almindelige Vel rundt omkring, de Betragtninger, der ere de almindeligt raadende i Landberolkningen, at lægge nogen Kraft ind i Arbejdet. Det er ikke nok at sige: ja, vi kunne jo prøve og se, om det vil gaa, saadan lidt efter lidt, hvis det lader sig gøre. Ja,

men det er af den Slags Ting, hvor man, naar de virkelig skulle løses, maa sætte lidt Kraft paa, maa gøre noget for at skaffe Betingelser for, at det virkelig lader sig realisere, og jeg tror ikke, der behøves andet dertil end en rigtig god Villie. Naturligvis skal der dertil ogsaa en Overbevisning om, at Tanken virkelig er sund og rigtig og realiserbar, men hvis man saa dermed forbinder en god Villie til at løse den, tror jeg ikke, Opgaven er vanskelig. Denne Gaard har et Omraade paa ca. 540 Tdr. Land; der er nok lidt mere, det er jeg ikke sikker paa, det er delvis udstykket, men saadan noget er det. Naar vi nu skulle skride til en Udstykning af denne Gaard, tror jeg, vi skulle gøre det ud fra en anden Betragtning end den, den ærede Kultusminister gjorde gældende, og den, som jeg godt ved, der er advaret mod fra Egnen, nemlig en Udstykning i smaa Huslodder, som væsentlig skulle være beregnede paa at gaa ind under de saakaldte Statshusregler. Jeg har aldrig været nogen begejstret Tilhænger af den Lov om Udstykning af Huslodder; jeg indrømmer, at den kan være et lille Led i vor Udvikling, som kan have enkelte gode, praktiske Sider, navnlig derved, at den skaffer billige Pengevilkaar, men af dens Princip har jeg ikke været nogen varm Beundrer, navnlig fordi jeg ikke er ganske sikker paa, at vi ikke fristes ind paa den Vej, at vi lave alt for ensartede Huse af en vis Størrelse, nemlig disse Huse, som vi her paa Sjælland kalde Firetøndershuse, som ere, om jeg saa maa sige, hverken Fugl eller Fisk, ikke til at leve paa og ikke til at faa drevet paa en forsvarlig Maade, naar vedkommende skal gaa paa Arbejde. Jeg tror, som sagt, ikke, at de ere praktiske. Jeg tror, at skulle Husene være beregnede paa, at vedkommende væsentlig skal leve af at gaa paa Arbejde ude omkring, maa de hellere være en lille Smule mindre, blot saaledes, at vedkommende lige til Nød kan have en Ko til at hjælpe sig med, eller ogsaa noget større, saa de komme til at udgøre selvstændige Bedrifter, og her tænker jeg mig Ejendomme, der svare til ca. 10 Tdr. Land middelgod sjællandsk Jord. Naar vi komme til saadanne Ejendomme, ere vi ved Ejendomme, som give naturlig Beskæftigelse for en Families Arbejdskraft og ogsaa nogenlunde rimelige og gode Livsbetingelser for en almindelig tarvelig Familie. Det er Ejendomme, som naturlig besættes med 1 Hest og med Hjælp fra andre komme i en let og naturlig Driftsform.